

Mener Robert Sobukwe, bannlyst afrikansk leder

Kimberley, SØR-AFRIKA.

■ ■ ■ Robert Sobukwe, som ved siden av Nelson Mandela er den mest kjente leder for afrikanerne i Sør-Afrika, tror at tiden er i ferd med å renne ut for de hvite.

Etter at samtalen mellom Ian Smith og Nkomo i Rhodesia har brutt sammen, regner han med at det vil være farget flertallsstyre i Rhodesia i løpet av et år og i Sør-Afrika i løpet av fem.

Det er en strømning som ikke kan stanses med mindre de hvite i Rhodesia og Sør-Afrika gjør noe drastisk. Det eneste som kan hindre et blodig oppgjør, vil være om de hvite innfører demokrati, stemmerett for alle og et flertallsstyre. Men Ian Smith har vist at de hvite ikke er villige til å gjøre dette, heller ikke nasjonalistene i Sør-Afrika vil gi fra seg privilegiene.

Sobukwe lever i et slags åpent fengsel i diamantbyen Kimberley. Han er «bannlyst», det vil si at han er forvist til denne plassen som ligger omtrent midt i Sør-Afrika. Bannlytingsordren ble gitt da han ble løslatt fra fangeøya Robben Island i 1969. Han kan ikke bevege seg utenfor Kimberley, han må holde seg hjemme fra klokka 19 om kvelden til klokka 6 om morgenen. Han har ikke lov til å ta imot besøkende og kan ikke være til stede under konferanser hvor det er mer enn tre personer samlet. Sobukwe kan heller ikke offentliggjøre artikler eller bidra med noe som skal gjengis. Det siste betyr at han ikke kan sitere direkte. Sobukwe tok universitetseksamen i økonomi mens han satt på Robben Island og i Kimberley har han studert jus og fått sin eksamen. Til daglig arbeider han som advokat, han forsvarer afrikanere som er tiltalt for tyveri, voldtekt eller andre forbrytelser. De fete advokathonorarene fra større saker, er forbeholdt hvite jurister.

Robert Sobukwe var i sin tid medlem av ANC (African National Congress), men brøt ut og dannet sin egen organisasjon PAC (Pan Africanist Congress) fordi han mente at ANC ble for stort dominert av kommunistene. Han er selv anti-kommunist og ønsker et sosialistisk Sør-Afrika. Det han går inn for er en afrikansk sosialisme å la den som Nyerere praktiserer i Tanzania. Han ønsker å bevare demokratiske verdier som ytringsfrihet, men samtidig vil han at samfunnet skal kontrollere landets industri og ha kontroll over naturrikdommene. Han ønsker ikke at Henry Oppenheimer i Anglo-American skal

Sobukwe er overbevist om at en omfattende geriljakrig vil bryte ut i det sørlige Afrika, den er allerede innledet i Rhodesia og den vil starte i Namibia (Sørvest-Afrika). Deretter vil den spre seg til Sør-Afrika. Det portugisiske koloniregimets fall, afrikansk styre i Angola og Moçambique har satt i gang en bevegelse som vil spre seg over hele det sørlige Afrika.

fortsette å høve inn profitten fra Sør-Afrikas gull, men han utelukket ikke at Henry Oppenheimer kunne bli generaldirektor for et nasjonalt gullgruveselskap. Robert Sobukwe er 51 år gammel, han er høy av vekst og i god fysisk form. Tre år i vanlig fengsel og seks års opphold på fangeøya Robben Island klarte ikke å knekke ham. På øya var han fullstendig isolert, han fikk aldri møte Nelson Mandela som sitter der fremdeles. Han holdt seg mentalt i form ved å lese alle de bøkene han kunne komme over og ved å studere økonomi.

At afrikanerne som utgjør 18 av landets 25 millioner innbyggere kommer til å ta over i Sør-Afrika i løpet av kort tid er ikke Sobukwe i tvil om. Mozambique var vendepunktet i det sørlige Afrika, deretter kom Angola. Nå står Rhodesia og Namibia for tur. I Rhodesia regner Sobukwe med at geriljaen snart vil etablere befridda områder, deretter vil de få hjelp — kanskje av kubanere, kanskje av kinesiske soldater. Sovjet er i ferd med å skaffe seg økende innflytelse i det sørlige Afrika og dette kan ikke kineserne se på uten å forestå seg noe. Det er godt mulig at de vil tilby ANC-geriljaen i Rhodesia soldater for å styrke sin innflytelse og redusere russernes predileksjoner.

Afrikanerne i Sør-Afrika er i ferd med å bli bevisstgjorte. De har hittil vært hammet av at de hvite i Sør-Afrika har hatt et effektivt sikkerhetspolit som har klart å arrestere lederne, og de har vært hemmet av mangel på støtte og våpen utenfra. Nå har de sett at andre afrikanske nasjonalister har klart å frigjøre seg og få fatt i våpen. Bevisstgjørelsen vil føre til flere streiker og flere demonstrasjoner.

De 18 millioner afrikanere i Sør-Afrika har et formidabelt

Afrikanerne inspirert av Angola

våpen i sin arbeidskraft. Det hvite samfunnet er helt avhengig av dem for å fungere — trekker de sin arbeidskraft tilbake, vil de kunne lamme samfunnet. Stadig flere skjønner hvilken makt de har. Unge sørafrikanere i de svarte byene hilses hverandre med lofede knyttnever — Black Power-tegnet. De unge blir stadig mer utålmodige og ønsker forandring. De vil ikke lenger finne seg i å arbeide for en minimumslønn som de hylte bestemmer, eller å bli forvist til arbeidsløshet i reservatene, de vil ikke akseptere undertrykkelse. De vil ha del i rikdommen og de vil ha medbestemmelsesrett.

Sobukwe er i dag isolert på en effektiv måte av Vorster-regjeringen. Han ble bannlyst til Kimberley i 1969, bannlyngene ble fornyet i 1974, — og regjeringen kan hvert femte år fornye den og dermed holde Sobukwe under kontroll så lenge den måtte ønske. Men Vorster vet at advokaten i Kimberley er en betydelig leder med mange tilhengere. Da han slapp ut fra Robben Island sørket Vorster som den gang var justisminister for å få vedtatt en spesiell lov som sikret at Sobukwe ble forvist til denne avskjedliggende diamantbyen. Sobukwe er blitt invitert som gjesteforeleser til mange universiteter i utlandet. Men med den vanlige smartnessen hos denne regjeringen innvilget utenriksministeriet et utreisevisum (en vel), men samtidig nektet justisdepartementet å oppheve bannlytningen slik at Sobukwe ikke var i stand til å reise fra Kimberley til Johannesburg for å ta fly til Europa.

PUBLISHER:

Publisher:- Historical Papers, The Library, University of the Witwatersrand

Location:- Johannesburg

©2010

LEGAL NOTICES:

Copyright Notice: All materials on the Historical Papers website are protected by South African copyright law and may not be reproduced, distributed, transmitted, displayed, or otherwise published in any format, without the prior written permission of the copyright owner.

Disclaimer and Terms of Use: Provided that you maintain all copyright and other notices contained therein, you may download material (one machine readable copy and one print copy per page) for your personal and/or educational non-commercial use only.

People using these records relating to the archives of Historical Papers, The Library, University of the Witwatersrand, Johannesburg, are reminded that such records sometimes contain material which is uncorroborated, inaccurate, distorted or untrue. While these digital records are true facsimiles of paper documents and the information contained herein is obtained from sources believed to be accurate and reliable, Historical Papers, University of the Witwatersrand has not independently verified their content. Consequently, the University is not responsible for any errors or omissions and excludes any and all liability for any errors in or omissions from the information on the website or any related information on third party websites accessible from this website.

DOCUMENT DETAILS:

Document ID:- A2618-Cp2-15-2

Document Title:- Meneer Robert Sobukwe bannlyst afrikansk leder

Document Date:- circa 1988